

OTKRIVANJE TRADICIONALNE METAFIZIKE

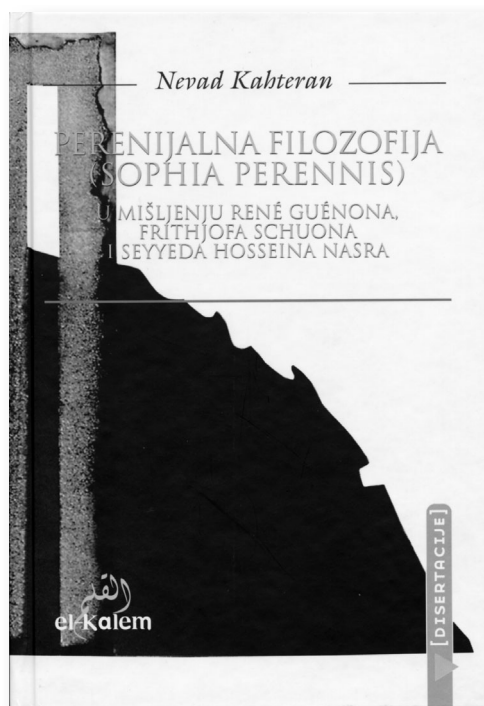
(Dr. hafiz Nevad Kahteran, *Perenijalna filozofija (Sophia Perennis) u mišljenju René Guénona, Frithjofa Schuona i Seyyeda Hosseina Nasra*, El-Kalem, Sarajevo, 2002., str. 320.

Kao odgovor na neostvarena obećanja i mitove devetnaestoga stoljeća, tj. da će isključivo znanost, kapitalističko tržište odnosno liberalna demokracija riješiti sve nevolje suvremenoga čovjeka, u Evropi se od sredine prošloga stoljeća, uvjerava nas u svojoj knjizi hafiz Nevad Kahteran, ponovno aktualiziraju tradicionalna učenja u čijem središtu prebiva trajna i univerzalna mudrost koja ne poznaje granice u vremenu i prostoru, a koje je nekada razvijala tradicionalna metafizika nastojeći sretno pomiriti duhovnu, voljnu, kognitivnu, intelektualnu i fizičku dimenziju čovjekova bića. Tu mudrost je u evropskim jezicima ponajprije artikulirao sjajni komparatist Francuz René Guénon, a kasnije Hindus Ananda K. Coomaraswamy, da bi je upotpunili F. Schuon i Seyyed Hossein Nasr koji su sav svoj život posvetili ideji *filozofije* odnosno *religije perennis*. Kroz nju otkrivamo istinsko jedinstvo Boga kao i izvorno jedinstvo čovjekove teo/antropomorfности koji su ostavili neizbrisive tragove u židovskoj, kršćanskoj, islamskoj, budističkoj, hinduističkoj i drugim duhovnostima, a da u tome nikakvu smetnju nisu predstavljali različiti jezici i raznolikost odnosno razuđenost ljudskoga genija. Zbog iznimne važnosti u zasnivanju ozbiljne kritike moderni-

teta (njegove nedopustivo visoke i zabrinjavajuće duhovne insuficijencije) kao i uspostavljanju novih interkulturalnih i interreligijskih dijaloških standarda (istinsko susretanje ljudi je jedino moguće u božanskoj stratosferi, a ne nikako u zatvorenim i dogmatiziranim sistemima mišljenja) u pluralistički strukturiranome svijetu u kojemu ne postoji samo “naša” istina, pomenuta škola mišljenja bila je predmetom više usputnih kazivanja domaćih autora poput Azre Begić,

Rešida Hafizovića, Rusmira Mahmutćehajića, Adnana Silajdžića i dr. Na našu veliku radost hafiz Nevad Kahteran po prvi puta u bosanskoj jeziku pregledno i sistematično govori o genezi, povijesnome razvoju i potrebi perenijalističke kritike modernosti stvarajući tako pretpostavke za proširenija istraživanja *philosophie perennis* unutar bosanskohercegovačke znanosti i kulture. U tom smislu je i koncipiran sadržaj ove knjige koja pored izvanrednoga i instruktivnoga predgovora sadrži četiri poglavlja:

U prvom poglavlju koje je naslovljeno kao *Philosophia perennis* autor ponajprije govori o *Konceptu perenijalne filozofije*, potom o historijskom razvoju pojma *philosophia perennis* počev od Marsilia Ficina preko Pica della Mirandole pa sve do Karla Jaspersa, zatim unutar perenijalističke kritike modernosti kritički govori o možda prevelikoj

cijeni oslobađanja od tradicionalne metafizike u korist zapadnoevropske metafizike slobode, završavajući sa otklanjanjem dileme da li *Philosophia* ili *Sophia Perennis* pomoću koncepta *mudrosti* u islamskoj filozofiji odnosno islamskom konceptu ljudske naravi (*fitra*).

U drugome poglavlju koje nosi naslov *René Guénon* autor donosi sve važne bio-bibliografske podatke odnosno obrazuje klasifikaciju Guénonovih djela, nakon čega se upušta u složena pitanja *Guénonova metafizičkoga univerzalizma naspram modernoga relativizma*.

Treće poglavlje je rezervirano za Frithjofa Schuona. U njemu hafiz Kahteran posebno govori o *Schuonovim djelima*, potom u usporedbi sa René Guénonom izlaže njegov *Primordijalni koncept Apsoluta* odnosno *Sophiu Perennis i Religio Perennis* koje su ponajviše karakteristične za njegovu filozofijsku misao.

Završno četvrto poglavlje razmatra jedinog živog istinskog perenijalistu Seyyeda Hosseina Nasra koji je, kako to i sam autor primjećuje, snagom svojega univerzalnoga duha (čije obrazovanje uključuje raznolika područja suvremene znanosti počev od fizike, filozofije, theologije, antropologije, sociologije itd.) uspio povratiti dostojanstvo tradicionalnoj metafizici na brojnim američkim univerzitetima, posebno *poentirajući važnost perenijalne mudrosti unutar suvremenog religijskoga pluralizma*, doprinoseći time stvaranju optimističnije vizije svijeta koji je nažalost već na samome početku trećeg milenijuma počeo zračiti velikim povijesnim pesimizmom.

Pored toga, knjiga sadrži interesantne i veoma poticajne zaključne misli, popis primarne i sekundarne literature koja na ovaj ili onaj način govori o pomenutim perenijalistima, zatim tri *apendixa* u kojima se iscrpno navode sva njihova odnosno djela o njima i njihovome filozofijskome opusu napisana na brojnim svjetskim jezicima i na kraju *Pogovor* Rešida Hafizovića koji "vječitu istinu" komparativno prati kroz učenja velikih monoteističkih svjetskih religija islama, judaizma i kršćanstva.

Na kraju možemo bez sustezanja kazati da knjiga hafiza Nevada Kahterana predstavlja ogroman doprinos domaćem u zadnje vrijeme sve siromašnijem objektivnom i obuhvatnijem proučavanju *Historije filozofije*, kao i veliki poticaj istraživanju izvanevropskih metafizičkih i religijskih tradicija koje su, zbog ideologije evrocentrizma, bile neopravdano uklonjene iz duhovnosti zapadnoga čovjeka.

Adnan Silajdžić